

Les 4

Wat is het (genade)verbond?

Bijbelstudie Exodus 6:1-8

“Ik snap niet waarom het verbond belangrijk is! Het is een stoffig begrip uit een ver verleden. God sloot een verbond met Abraham, Izak en Jakob. Wat heb ik daarmee te maken?” Ik begrijp dat je zo over het verbond denkt. Toch is dat niet juist want God sloot niet alleen een verbond met Abraham in het verleden maar Hij heeft ook een verbond met jou gesloten. Hiermee laat de HEERE zien dat zoals Hij voor Abraham en later Israël wilde zorgen dat Hij zo ook voor jou wil zorgen. Door het geloof in God mag jij delen in alle zegeningen van het verbond. Verbond is daarom een actueel thema.

Gods verbond is merkbaar in de praktijk!

In Exodus 6 ontmoeten we het volk Israël. De Israëlieten hebben een zwaar leven in Egypte, maar de HEERE ziet hun nood en hoort hun hulpgeroep (Ex. 3:9). Nee, de ellende gaat niet langs de HEERE heen, maar Hij hoort Zijn volk en grijpt in (ook anno 2021). Om Israël te verlossen krijgt Mozes de opdracht om naar de farao te gaan met het verzoek om Israël te laten vertrekken. Als Mozes bij de farao komt, blijkt hij niet bereid om te luisteren. Hij maakt de moeiten van het volk zelfs zwaarder (Ex. 5:17-18). De Israëlieten verwijten Mozes daarom dat hij naar de farao is gegaan. Als Mozes dit hoort, vertelt hij dit tegen God. De HEERE verhoort alweer en Hij bemoedigt Mozes door te onderstrepen dat Hij Zijn volk zal verlossen. Want, zo maakt de HEERE duidelijk, Ik blijf trouw aan Mijn verbond, dat Ik gesloten heb met Abraham, Izak en Jakob (Ex. 5:22-24).

God bevestigt Zijn belofte om Israël te redden. God kan dat beloven, omdat Hij de almachtige HEERE is. Zo maakt Hij zich bekend aan Mozes: ‘Ik ben die Ik ben’ of ‘Ik zal zijn die Ik zijn zal’. Deze naam geeft aan dat Hij Zijn volk nabij is en dat Hij onveranderlijk is. Hij is gisteren, heden en tot in eeuwigheid dezelfde. Deze trouw is mij tot troost. Waar mensen soms vergeten wat ze beloofd hebben, doet de HEERE dat niet. Hij is trouw en betrouwbaar. En we zien die betrouwbaarheid in de praktijk want de beloften die Hij aan de vaders gegeven heeft (ca. 300 jaar voordat Mozes leefde) komt Hij na. Hoewel deze beloften - van land, volk en zegen - in de tijd van de vaders nog niet vervuld zijn, betekent dit niet dat God Zijn beloften vergeten is. De HEERE zal bewijzen dat Hij is Wie Hij zegt dat Hij is, door Zijn beloften te vervullen.

De HEERE geeft twee redenen om zijn belofte te vervullen. Allereerst vanwege het verbond dat Hij met de aartsvaders heeft gesloten. Let wel op: er staat niet dat zij een verbond met de HEERE hebben gesloten. Nee, de HEERE sloot een verbond met hen. Toen Abram door de HEERE werd geroepen, kwam hij aan in een land dat niet van hem was. Hij verbleef daar als vreemdeling. En nu is het volk nog minder dan vreemdelingen: slaven. Maar God wijst Mozes op Zijn verbond dat Hij met Abraham, Izak en Jakob heeft gesloten. God laat zien dat Hij Zijn verbond niet vergeet, maar dat Hij het op Zijn tijd en op Zijn manier zal vervullen. Hoewel er in dit vers weinig staat over wat een verbond is, lijkt het is een afspraak van God met Zijn volk te zijn die eeuwen meegaat. Het verbond houdt stand door Gods trouw: Hij doet wat Hij belooft.

God geeft nog een reden waarom Hij de beloften zal vervullen. Hij heeft het gekerm van Israël gehoord. Dat betekent niet dat Hij hen eerst was vergeten, maar deze manier van spreken drukt uit dat Hij zeker niet vergeet wat Hij belooft. Zijn verbond is juist de reden dat Hij verlossen zal. Maar de HEERE wil wel graag dat jij aan Hem vraagt om Zijn beloften te vervullen: HEERE wilt U mijn God zijn, zoals U in de doop beloofd heeft.

Mozes moet aan het volk vertellen dat God de HEERE is, de God die trouw is aan Zijn beloften en verbond. Hij zal hen redden uit de slavernij. Het woord voor ‘redden’ dat hier gebruikt wordt, wordt in het Oude Testament gebruikt voor het optreden van een lossers die in problemen verkerende familieleden te hulp schiet. Dit geeft dus aan dat de HEERE een band heeft met Zijn volk die te vergelijken is met een familieband. Hij is hun Vader daarom wil Hij het volk Israël redden. Hij zal zeker verlossen want Hij is de Almachtige.

Deze relatie tussen God en Zijn volk zien we door de hele Bijbel heen. God belooft dat Hij Israël tot Zijn volk zal aannemen en hen tot een God zal zijn (Ex. 19:5). Dit is de ‘verbondsformule’. Deze formule wordt herhaald bij de Sinaï als God belooft dat Israël uit alle volken Zijn eigendom zal zijn wanneer ze Zijn verbond in acht nemen. De belofte dat God hun God zal zijn, zien we uiteindelijk vervuld door de komst van de Heere Jezus, die naar de aarde kwam om Zijn volk te verlossen. Door en in Hem kan God werkelijk met ons en onze Vader zijn. Door Israël te verlossen uit de slavernij van Egypte zal Israël weten dat Hij hun God is en ‘met hen’ wil zijn. ‘Weten’ betekent hier niet ‘verstandelijk iets weten’, het is een woord drukt een intieme relatie uit. Het wordt bijvoorbeeld ook gebruikt voor de liefdevolle relatie tussen man en vrouw. In de Bijbel wordt daarom het verbond tussen God en Zijn volk vaak vergeleken met een huwelijk.

De HEERE zal het volk verlossen en hen brengen in het land dat Hij beloofd heeft. De ‘opgeheven hand’ waarmee de HEERE belooft verwijst naar een eed die Hij zwer. Het is 100% zeker: God zal de belofte vervullen. Hij zal het land aan Israël als een erfelijk bezit geven. Abraham geloofde die belofte en het werd als een erfenis voor hem weggelegd. Dat kan de HEERE want Hij bezit hemel en aarde en geeft Israël uit genade dat land. Maar het blijft een genaderecht: als het volk Israël niet in gehoorzaamheid aan God leven zal, worden ze door de HEERE gestraft (Lev. 26:33). Na deze heerlijke belofte noemt God nogmaals Zijn naam: HEERE. Alsof Hij ons op het hart wil drukken: Ik blijf trouw aan Mijn verbond.

In plaats van dat deze belofte de Israëlieten als muziek in de oren klinkt, kunnen ze het nauwelijks geloven. Mozes heeft namelijk al eerder woorden van de HEERE aan hen verteld en tekenen laten zien (Ex. 4:28), maar leek op een mislukking te zijn uitgelopen. Hun werk was zelfs zwaarder geworden! En nu komt Mozes met dezelfde belofte. Als de Israëlieten naar hun moeilijke leefomstandigheden kijken, kunnen ze het niet geloven. Het is te mooi om waar te zijn! Misschien herken je die reactie wel. Wat de HEERE belooft is te mooi om waar te zijn en daarom geloof je er niet in. Geloof het toch maar want God is trouw!

Wat is het verbond?

We kunnen het verbond vergelijken met een huwelijk. Een man en vrouw beloven dat ze elkaar altijd lief zullen hebben, trouw zullen blijven en voor elkaar zullen zorgen totdat één van hen sterft. De ring is het teken dat ze getrouwd zijn en een bevestiging van hun belofte. Een verbond is dus een afspraak tussen twee partijen, met rechten en verplichtingen. Je belooft elkaar liefde en trouw - en dat mag je ook van de ander verwachten. De vergelijking met het huwelijk gaat niet helemaal op. Als je trouwt, gaat het initiatief van beide partijen uit. Maar als God een verbond sluit, gaat het helemaal van Hem uit. Dat noemen we eenzijdig. Dus als de HEERE een verbond sluit, is dat niet omdat wij dat verdienen hebben maar altijd uit genade. Hij hoeft geen verbond met ons te sluiten. Wij hebben daar géén recht op. Maar dankzij het verbond is er sprake van een relatie tussen de HEERE en hen met wie het verbond is opgericht.

Bij die verbondsrelatie hoort een belofte en een eis. Denk maar aan het voorbeeld van het huwelijk. De HEERE belooft: Zijn hulp, genade, vergeving en zorg. Hij verwacht van ons een reactie. De Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt dat we door Hem apart gezet zijn om Hem helemaal toegewijd te zijn (artikel 34). Dat houdt in: Hem volmaakt gehoorzamen. Het verbond in de Bijbel gaat ook gepaard met een teken (de trouwring): in het Oude Testament is dat de besnijdenis en in het Nieuwe Testament is dat de doop.

In het Oude Testament is Israël het verbondsvolk. Dat begint als God Abram roept en hem de belofte geeft dat hij tot een groot volk zal worden, een land zal krijgen en uiteindelijk door zijn Nageslacht (Christus) tot zegen zal zijn voor héél de wereld (Gen. 12:2-3; Gen. 22:18). Het Oude Testament maakt zo al duidelijk dat Gods verbond niet alleen zal gelden voor Israël. Herhaaldelijk wordt er gewezen op de uitbreiding van Gods verbond naar de héle wereld (lees bijvoorbeeld Ps. 86-87). Met Pinksteren is gebeurd wat God bij de verbondssluiting al beloofd heeft. Het verbond verbreedt en het Evangelie gaat de wereld in. De scheiding tussen Jood en heiden wordt opgeheven. Gelovige heidenen zijn niet langer vreemdelingen voor God, maar zij en hun kinderen mogen bij het verbond horen.

Sinds Pinksteren is het Evangelie de wereld ingegaan en uiteindelijk ook bij ons in Nederland gekomen. Je bent gedoopt en de kans is groot dat dit ook al generaties lang voor jouw familie geldt. De eerste voorouders die tot geloof zijn gekomen, hebben hun kinderen laten dopen en zo is het steeds doorgegaan. Zo hebben jouw ouders jou in geloof laten dopen. Met hen ben je opgenomen in Gods verbond en deel je in de voorrechten en verantwoordelijkheden van het verbond. Daarbij geldt wel voor ieder verbondskind dat de beloften alleen vervuld zullen worden door wedergeboorte en geloof (Les 7). Het feit dat je bij het verbond mag horen en het Evangelie hoort is enkel te danken aan Gods goedheid en genade. Het is geen keuze van ons, maar een keuze van God. Hij heeft Zich met jou verbonden!

Vragen in groepjes

- 1) Is verbond een actueel thema voor jouw? Op welke manier heb jij met het verbond te maken?
- 2) Ken je er een ander woord voor verbond, of hoe kun je zien dat iemand een verbond heeft gesloten? Wat houdt een verbond precies in?
- 3) Mensen kunnen snel dingen vergeten. Hoe vaak gebeurt het niet dat we afspraken niet nakomen omdat we ze vergeten zijn? Zo is het bij de HEERE niet. Het verbond dat Hij gemaakt heeft met Abraham zal Hij nooit vergeten. In ons Exodus 6 'dacht Hij aan Zijn verbond' en dat zal Hij altijd blijven doen. Hij is de HEERE. Wat vind je van deze God?
- 4) In de Bijbel wordt het verbond vaak vergeleken met een huwelijk (vergelijk Genesis 2:24 met Deuteronomium 10:20).
 - a) Wat maakt die vergelijking ons duidelijk over de relatie die God met ons wil?
 - b) Waarin lijkt het verbond van God wel op een huwelijksverbond en waarin verschilt het?
- 5) In de Bijbel wordt verbond ook gebruikt voor de hechte vriendschap tussen David en Jonathan (lees 1 Samuël 20:10-23). Wat leer je hieruit over wat het verbond is?
- 6) Hoe weten we zeker dat God doet wat Hij belooft in het verbond? (Lees ook Genesis 15:7-21)
- 7) Wat houdt het in dat het verbond eenzijdig is opgericht, maar tweezijdig is in de uitwerking?